

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. директора Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового
коледжу

Валерій СОЛОДОВНИК

02.09.2024

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	Лісове господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство

2024 рік

Укладач: СВІТАЙЛО Жанна Олексіївна – викладач загальноосвітніх дисциплін
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Рецензенти: РЕГО Мар'яна Зеновіївна – викладач Чугуєво-Бабчанського лісового
фахового коледжу.

Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво-Бабчанського
лісового фахового коледжу

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Мисливське
господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня
фаховий молодший бакалавр за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Розглянуто і схвалено цикловою комісією
Загальноосвітніх дисциплін
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.
Протокол від 03.05. 2024 №9
Голова циклової комісії Ірина ТЕРЕМЕЦЬ

Погоджено методичною радою
Чугуєво – Бабчанського
лісового фахового коледжу
Протокол від 28. 06 .2024 №6

Пояснювальна записка

Рекомендована навчальна програма з економічної теорії для фахової передвищої освіти, складена на основі освітньо-професійних програм підготовки фахових молодших бакалаврів за спеціальностями:

205 Лісове господарство;

208 Агроінженерія.

Навчальна програма розрахована на 60 годин (два кредита ЄКТС), складається з орієнтованого плану, змісту програми дисципліни, критерії оцінювання студентів, списку рекомендованої літератури.

Основною метою вивчення курсу «Економічної теорії» є формування системи знань про економічні відносини, як суспільну форму виробництва, проблеми ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхи забезпечення суспільних потреб у різних соціально-економічних формаціях.

Головне завдання навчальної дисципліни полягає у вивченні загальних засад економічного життя суспільства, розкритті закономірностей розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів, з'ясуванні механізму дії економічних заходів і механізму використання їх людьми у процесі їх господарської діяльності, визначенні принципів рис основних соціально-економічних систем, ролі економічної теорії в розробленні шляхів планомірної трансформації переростання економіки в соціально орієнтовану економічну систему.

Програма «Економічна теорія» покликана з'ясувати проблеми ринкової економіки, закономірності її розвитку, діалектику суперечностей, методів регулювання, а також має за мету ознайомити з різними течіями світової економічної науки. Економічна освіта стала потребою сьогодення. Економічна теорія – наука, яка складає основи фаху будь-якого спеціаліста. Ця наука дає можливість зрозуміти такі процеси сучасної економіки, як розвиток підприємництва, механізм дії конкуренції і ціноутворення, аналіз явищ, що протидіють розвитку національної економіки, зокрема інфляції і безробіття, державного боргу і економічної кризи. Вивчення цього курсу сприяє формуванню економічного мислення студента, що відповідає специфіці соціально-економічного життя нашої країни, економічної культури і діяльності, дає можливість аналізувати економічну ситуацію і приймати обґрунтовані рішення.

Значення економічної теорії суспільства полягає в тому, що на її основі розробляються принципи, які пізніше становлять основу економічної політики держави.

Для окремої людини знання економічної науки полягає у можливості навчитися раціонально використовувати власні заощадження. Економічна обізнаність дає можливість успішно вести власний бізнес, або обрати хорошу професію, що користується попитом.

Цілі навчальної дисципліни:

Студент повинен *знати*:

- сутність економічних явищ та процесів;
- економічний зміст відносин власності розподілу, обліку і споживання матеріальних і духовних благ у суспільстві, суперечностей господарського розвитку, економічних потреб та інтересів;
- механізми дії і використання економічних заходів на макро- і мікрорівнях;
- зміст основних понять категорій, законів ринкової економіки; суть циклічного розвитку економіки, економічної кризи та шляхів її подолання;
- зміст основних категорій, законів ринкової економіки;
- ключові питання трансформаційних процесів з погляду нових світоглядних, концептуальних і теоретичних підходів економічного життя і науки, особливості сучасного стану вітчизняної економіки, реформування відносин власності, реструктуризації підприємств.

Вміти:

- дати наукове тлумачення особливості формування і розвитку товарно-грошових відносин в умовах сучасної ринкової трансформації економіки України;
- орієнтуватись у глобальних проблемах економічного розвитку господарських зв'язків, інтеграції України в систему міжнародного поділу праці;
- приймати практичні рішення щодо ефективного застосування набутих економічних знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

А також *набути*:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність працювати самостійно і в команді, ефективно спілкуватися з фахівцями інших професій різного рівня, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК11. Знання вітчизняної історії, культури та економіки, достатні для розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в соціальній і професійній діяльності.

ЗК12. Здатність демонструвати базові знання з дисциплін фундаментальної та природничо-наукової підготовки, в обсязі, необхідному для освоєння професійних дисциплін й уміння їх використовувати в обраній професії.

Результати навчання за ОПП (РН):

РН1. Застосовувати базові гуманітарні, природничо-наукові та професійні знання для вирішення виробничих завдань лісогосподарської галузі.

PH2. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.

PH6. Застосовувати знання із економіки, законодавчих актів, нормативно - довідкових матеріалів, організаційно-управлінської документації для ефективної організації виробництва.

II. ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

**Спеціальності 205 Лісове господарство, освітня програма Лісове господарство,
освітня програма Мисливське господарство**

	Кількість годин			
	Всього	аудиторних		Самостійна робота
		лекції	семін.	
Розділ 1. Економічна теорія як наука. Загальні основи економічної теорії.				
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.	4	2	-	2
Тема 2. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства.	4	2	-	2
Тема 3. економічна система суспільства.	4	2	-	2
Тема 4. Економічні відносини власності.	4	2	-	2
Розділ II. Товарне виробництво і ринок.				
Тема 5. Форми організації суспільного виробництва.	4	2	-	2
Тема 6. Товар і гроші. Теорія грошового обігу.	6	2	2	2
Тема 7. Ринок як економічна форма організації суспільного виробництва.	6	2	2	2
Тема 8. Структура та інфраструктура ринку.	4	2	-	2
Розділ III. Підприємництво в ринковій економіці.				
Тема 9. Підприємство і підприємництво.	4	2	-	2
Тема 10. Капітал. Витрати виробництва і прибуток.	6	2	-	2
Розділ IV. Суспільне відтворення.				
Тема 11. Відтворення і циклічність.	4	2	-	2
Тема 12. Механізм регулювання національної економіки.	4	2	-	2
Розділ V. Світове господарство і міжнародні економічні відносини.				
Тема 13. Світове господарство. Форми міжнародних відносин.	4	2	-	2

Тема 14. Економічні аспекти глобальних проблем	1	-	-	2
Підсумкова контрольна робота.	1			
Всього годин	60	26	4	30

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Спеціальності 208 Агроінженерія, освітня програма Експлуатація та ремонт обладнання лісового комплексу

	Кількість годин			
	Всього	аудиторних		Самостійна робота
		лекції	семін.	
Розділ 1. Економічна теорія як наука. Загальні основи економічної теорії.				
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.	4	2	-	2
Тема 2. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства.	4	2	-	2
Тема 3. економічна система суспільства.	4	2	-	2
Тема 4. Економічні відносини власності.	4	2	-	2
Розділ II. Товарне виробництво і ринок.				
Тема 5. Форми організації суспільного виробництва.	4	2	-	2
Тема 6. Товар і гроші. Теорія грошового обігу.	6	2	2	2
Тема 7. Ринок як економічна форма організації суспільного виробництва.	6	2	2	2
Тема 8. Структура та інфраструктура ринку.	4	2	-	2
Розділ III. Підприємництво в ринковій економіці.				
Тема 9. Підприємство і підприємництво.	4	2	-	2
Тема 10. Капітал. Витрати виробництва і прибуток.	6	2	-	2
Розділ IV. Суспільне відтворення.				
Тема 11. Відтворення і циклічність.	4	2	-	2
Тема 12. Механізм регулювання національної економіки.	4	2	-	2
Розділ V. Світове господарство і міжнародні економічні відносини.				
Тема 13. Світове господарство. Форми міжнародних відносин.	4	2	-	2
Тема 14. Економічні аспекти	1	-	-	2

глобальних проблем				
Підсумкова контрольна робота.	1			
Всього годин	60	26	4	30

IV. Зміст навчальної дисципліни.

Розділ I. Економічна теорія як наука.

Тема 1: Предмет і метод економічної теорії.

Багатозначність поняття «економічна теорія». Предмет економічної теорії. Методи економічної теорії. Функції економічної теорії, економічні закони та категорії.

Тема 2. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства.

Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація.

Сутність суспільного виробництва. Основні фактори суспільного виробництва їх взаємодія.

Потреби в виробництво. Закон зростання потреб та його суть. Ефективність суспільного виробництва.

Тема 3. Економічна система суспільства.

Економічна система: її сутність та структурні елементи.

Типи і еволюція економічних систем. Формаційний і загальноцивілізаційний підходи до типізації суспільства.

Класифікація економічних систем: : традиційна, ринкова, командна і змішана економічна система.

Екологічні реформи в Україні.

Тема 4: Економічні відносини власності.

Власність, її сутність і місце в економічній системі. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи, форми і види власності. Зміст понять «роздержавлення», «приватизація». Тенденції в розвитку відносин власності в Україні.

Розділ II. Товарне виробництво і ринок.

Тема 5: Форми організації суспільного виробництва.

Натуральне виробництво: сутність, риси, історичні межі.

Товарне виробництво: причини, виникнення, сутність, ознаки і роль в розвитку суспільства. Типи товарного виробництва: просте і капіталістичне.

Товар і його властивості. Закон вартості, його суть і функції.

Тема 6: Товар і гроші. Теорія грошового обігу.

Виникнення і розвиток грошових відносин. Сутність грошей. Еволюція і типи грошей. Функції грошей. Грошовий обіг і його закони. Суть, причини, види і соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 7: Ринок, як економічна форма організації суспільного виробництва.

Суть, функції і умови формування ринку. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага. Ринкова ціна. Конкуренція та її значення. Типи конкуренції. Монополія і її види.

Тема 8: Структура та інфраструктура ринку.

Структура ринку . Принципи класифікації ринків. Ринок предметів споживання. Ринок виробничих ресурсів: землі, робочої сили і засобів виробництва (попит, пропозиція, ціна). Фінансовий ринок, його складові елементи.

Інфраструктура ринку і її роль в регулюванні економічних процесів.

III. Підприємництво в ринковій економіці.

Тема 9: Підприємство і підприємництво.

Зміст, основні принципи та умови підприємницької діяльності.

Підприємство – первинна ланка ринкової економіки. Основні функції та види підприємств.

Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 10: Капітал. Витрати виробництва і прибуток.

Капітал, як економічна категорія товарного виробництва. Витрати виробництва: їх суть та класифікація. Валовий дохід підприємства і прибуток. Види прибутку: балансовий і чистий прибуток.

Кругообіг і оборот промислового капіталу. Амортизація.

Розділ IV. Суспільне відтворення.

Тема 11. Відтворення і циклічність. Суть суспільного відтворення.

Умови безперервного суспільного відтворення. Просте, звужене і розширене відтворення. Поняття циклічності економічного розвитку. Відтворювальний цикл та його фази. Середньострокові цикли. Матеріальна основа циклу. Механізм середньострокового циклу. Довгі хвилі в економіці.

Тема 12: Механізм регулювання національної економіки.

Суперечності та межі саморегулювання ринкової економіки. Суть державного регулювання економіки і його функції. Економічні функції держави. Історичні моделі державного регулювання економіки і фактори, що їх обумовлюють. Методи державного регулювання.

Розділ V. Світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Тема 13. Світове господарство і форми міжнародних економічних відносин.

Світове господарство: поняття, основні етапи розвитку. Міжнародна економічна інтеграція. Основні форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

Тема 14. Економічні аспекти глобальних проблем.

Принципи виникнення і сутність глобальних проблем. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем.

Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством. Міжнародне співробітництво у розв'язанні глобальних проблем.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Розділ I. Економічна теорія як наука.

Тема 1: Предмет і метод економічної теорії.

1. Система економічних знань.
2. Зародження економічної науки.
3. Основні напрямки та школи економічної думки.

Тема 2. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства.

1. Формування економічних потреб людини і суспільства.
2. Продуктивні сили та виробничі відносини.
3. Обмеження ресурсів та зростання потреб.

Тема 3. Економічна система суспільства.

1. Моделі економічних систем (Швецька, Італійська, Японська)
2. Перехідна модель економіки (Слайд № 31)

Тема 4: Економічні відносини власності.

1. Власність і її місце в економічній системі.
2. Принципи приватизації.

Розділ II. Товарне виробництво і ринок.

Тема 5: Форми організації суспільного виробництва.

1. Альтернативні теорії (власності) вартості.
2. Функції закону вартості.

Тема 6: Товар і гроші. Теорія грошового обігу.

1. Сутність грошових відносин.
2. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 7: Ринок, як економічна форма організації суспільного виробництва.

1. Технологічні умови існування ринку.
2. Ринковий механізм саморегулювання.

Тема 8: Структура та інфраструктура ринку.

1. Фондова біржа.
2. Валютний ринок.

III. Підприємництво в ринковій економіці.

Тема 9: Підприємство і підприємництво.

1. Умови існування підприємництва.
2. Основи розвитку підприємства в Україні.

Тема 10: Капітал. Витрати виробництва і прибуток.

1. Протиріччя загальної формули капіталу.
2. Вартість та споживча вартість робочої сили.
3. Постійний та змінний капітал.
4. Обмежена рентабельність.

Розділ IV. Суспільне відтворення.

Тема 11. Відтворення і циклічність. Суть суспільного відтворення.

1. Умови відтворення.
2. Відтворювальний цикл та його фази.

Тема 12: Механізм регулювання національної економіки.

1. Директивні та економічні методи регулювання.
2. Межі втручання держави в регулювання ринкової економіки.

Розділ V. Світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Тема 13. Світове господарство і форми міжнародних економічних відносин.

1. Міжнародна торгівля та її економічні основи.
2. Міжнародні фінансово-валютні відносини.
3. Економічні аспекти глобальних проблем та шлях її подолання.

Тема 14. Економічні аспекти глобальних проблем.

1. Причини виникнення і сутність глобальних проблем.
2. Міжнародне співробітництво у розв'язанні глобальних проблем

VI. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Поточний контроль є найбільш типовим і традиційним, проводиться протягом семестрового періоду навчання і включає в себе підготовку до семінарських занять, індивідуальні заняття під керівництвом викладача, самостійну роботу студентів.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення семінарських занять, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь усно чи письмово представити певний матеріал.

Формами поточного контролю можуть бути:

- письмова робота (відповіді на питання лекційного курсу);
- розв'язання задач, виконання вправ, певних розрахунків);
- тестування знань студентів з певного розділу (теми);
- усне опитування;
- виступ на семінарських заняттях (з рефератом, участь у дискусії);
- перевірка і захист індивідуального завдання;
- перевірка домашнього завдання (задачі, вирішення проблемних завдань);
- конспектування додаткової літератури;
- робота зі словником економічних термінів.

При проведенні поточного тестування визначається рівень знань студентів з теоретичних питань курсу. Мінімальна кількість правильних відповідей студента на тестове завдання курсу, що дозволяє оцінити результати тестування позитивно (тобто "Задовільно") має бути більше 60% від загальної кількості запитань тестового завдання.

Проведення заліку (іспиту) з курсу - це найважливіший метод контролю знань студентів з навчального курсу "Економічна теорія". Результати заліку або іспиту можуть бути оцінені за чотирибальною системою:

Оцінки "відмінно" заслуговує студент, який показав систематичне та глибоке знання питань матеріалу не тільки в обсязі матеріалу лекцій та семінарських занять, але й матеріалів, рекомендованих для самостійної роботи, а також додаткової літератури. При цьому студент повинен продемонструвати вміння аналізувати інформацію, проявити творчі здібності в розумінні матеріалу.

Оцінки "добре" заслуговує студент, який показав належне знання навчальної програми курсу, виконав усі завдання, при цьому допустив незначні помилки і мав невеликі недоліки. Як правило, оцінка "добре" ставиться студентам, які показали систематичний характер знань з дисципліни, вміють самостійно робити висновки та показали належний рівень знання рекомендованої літератури.

Оцінки "задовільно" заслуговує студент, який показав знання основного матеріалу навчальної програми курсу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і професійної діяльності. Студент повинен відповісти на основні питання завдання, показати знання рекомендованої літератури, вміють аналізувати зміст питання. Можливі деякі помилки не принципового характеру.

Оцінку "незадовільно" виставляють студентам, які не могли показати необхідний рівень знань для подальшого навчання, допустили значні помилки або взагалі не виконали завдання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія. - К.: Ніка-Центр Ельга, 2000. - 528 с.
2. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник. - К.: Вища школа, 1995. - 471 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання - Прес, 2001. - 581 с.
4. Мочерний С.В. Економічна теорія: Посібник. - К.: Видавничий центр "Академія", 2001. - 656 с.
5. Мочерний С.В. Політична економія. - Львів: Вищий світ, 2004.
6. Основи економічної теорії: Підручник / А.А. Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко та ін.; За ред. А.А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - 606 с.
7. Основи економічної теорії: Підручник: У 2 кн. За ред. Ю.В. Ніколенка. - К.: Либідь, 1998. - 272 с.
8. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. - К.: КНЕУ, 2001.
9. Політична економія: Навчальний посібник / За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. - К.: Академвидав, 2004. - 672 с.
10. Політична економія: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За ред. К.Т. Кривенка. - К.: КНЕУ, 2003. - 354 с.
11. Старостенко Г.Г. Економічна теорія: Навчальний посібник для дистанційного навчання. - К.: Університет "Україна", 2004. - 172 с.
12. Старостенко Г.Г. Політична економія: Посібник для дистанційного навчання та індивідуальної роботи. - К.: Університет "Україна", 2004. - 160 с.
13. Базилевич В. Економічна теорія: Політ-економія підручник, 2007, 719с.
https://drive.google.com/drive/folders/1Qa0pQ9qsugAuubBZCXzLmC26Y_utUNfl

Додаткова література

13. Економічна енциклопедія: У 3 т. / Редкол.: С.В. Мочерний (відпов. ред.) та ін. - К.: Академія, 2000.
14. Збірник. Перехідна економіка. / За ред. В.М. Гейця. - К.: Вища школа, 2003.
15. Мешко І.Н. Історія економічних вчень. "Основні течії західноєвропейської та американської економічної думки" / Навч. Посібник. - К.: Наукова думка, 1994.